

Rady pożytku publicznego i ich rola w procesie partycypacji publicznej

Zgodnie z nowelizacją ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, ze zm.) od 2015 r. organy wykonawcze gminy i powiatu są zobligowane do powoływania rad działalności pożytku publicznego jako organów opiniodawczo-doradczych. Funkcjonują one również na szczeblu wojewódzkim i ogólnokrajowym. W skład rady na poziomie krajowym, działającej od końca 2017 r. przy Przewodniczącym Komitetu ds. Pożytku Publicznego, oraz rad różnych szczebli samorządu terytorialnego, wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych i podmiotów, które wskazuje upp oraz reprezentanci administracji publicznej. Taka konfiguracja członków umożliwia zaprezentowanie różnych stanowisk związanych przede wszystkim z funkcjonowaniem trzeciego sektora oraz działalnością pożytku publicznego i wolontariatem. Do zadań rad należy konsultowanie tzw. spraw publicznych i projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych z organami administracji publicznej.

Programy współpracy z NGO

Na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 994) o samorządzie gminnym organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego (rada), po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wskazanymi w upp uchwala co rok, do dnia 30 listopada, roczny program takiej współpracy na rok następny. Program współpracy z NGO Rada może również uchwalić na kilka lat tzw. program wieloletni. Obejmują one kwestie celu i zasad współpracy, szczegółowe cele na dany rok, formy współpracy (wzajemne informowanie się, zlecenia zadań, konsultacje aktów prawnych, tworzenie zespołów doradczych, umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej czy też umowy partnerskie). Program wskazuje również priorytetowe zadania publiczne, okres realizacji programu, sposób realizacji programu, wysokość środków planowanych na realizację programu, sposób oceny realizacji programu, a także informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji, tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert.

W przypadku gdy po konsultacjach, właściwa rada działalności pożytku publicznego wyrazi opinię o projekcie rocznego lub wieloletniego programu współpracy, opinię tę organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego załącza do przedstawianego organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego projektu rocznego lub wieloletniego programu współpracy.

Jeśli chodzi o obowiązki sprawozdawcze to organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego (wójt/burmistrz/prezydent miasta), nie później niż do dnia 31 maja każdego roku, jest obowiązany przedłożyć organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego oraz opublikować w Biuletynie Informacji Publicznej sprawozdanie z realizacji programu współpracy za rok poprzedni. W ten sposób można rozliczyć realizację celów i wydatkowanie środków oraz efektywność takiej współpracy.

Głównym celem omawianych regulacji prawnych jest zwiększenie funkcji jaką pełnią Rady Działalności Pożytku Publicznego w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu lokalnym oraz zdecydowane wzmocnienie potencjału Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych Rad Działalności Pożytku Publicznego. Tam, gdzie nie funkcjonują RDPP należy zaktywizować lokalne organizacje i położyć nacisk na inicjowanie powstawania Rad, natomiast już funkcjonujące Rady wymagają wsparcia w zakresie swojej podstawowej działalności jak i też działalności nie wynikającej wprost z ustawy. Realizacji tych zadań sprzyjają powstające fora np. Forum Rad Działalności Pożytku Publicznego Polski Południowo-Wschodniej, czy Zachodniopomorskie forum RDPP oraz dotacje unijne usprawniające udział NGO w procesie stanowienia prawa. Podjęte przez takie fora działania pozwalają na podkreślenie potencjału istniejącego we wspólnotach samorządowych, i gromadzą osoby chcące aktywnie udzielać się dla dobra i rozwoju lokalnej samorządności. Działania projektowe spotkają się z dużym zainteresowaniem głównych beneficjentów tej regulacji. Podczas organizowanych w ramach projektów spotkań informacyjnych, szkoleń, wizyt studyjnych, Forum RDPP ich uczestnicy mogą uwierzyć w głęboki sens i potrzebę powoływania Rad Działalności Pożytku Publicznego. Niezwykle cenne może być również opracowanie modelowych standardów działania RDPP, które w realny sposób usprawnią funkcjonowanie i działalność Rad, a także publikacje pokonferencyjne, które mogą być inspiracją dla Rad w innych częściach kraju.

Fot. nr 1

Zadania RDPP

Do zadań Rady Działalności Pożytku Publicznego, która doradza Przewodniczącemu Komitetu ds. Pożytku Publicznego na poziomie krajowym należy w szczególności:

- wyrażanie opinii w sprawach dotyczących stosowania ustawy,
- wyrażanie opinii o projektach aktów prawnych oraz programach rządowych, związanych z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz działalnością pożytku publicznego i wolontariatu,
- udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi lub podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, związanych z działalnością pożytku publicznego,
- zbieranie i dokonywanie analizy informacji o prowadzonych kontrolach i ich skutkach,
- wyrażanie opinii w sprawach zadań publicznych, zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 oraz rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych,
- tworzenie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 mechanizmów informowania o standardach prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz o stwierdzonych przypadkach naruszenia tych standardów,
- organizowanie wyborów przedstawicieli organizacji pozarządowych do składu komitetu monitorującego w perspektywie finansowej 2014-2020.

Na ustosunkowanie się do aktów prawnych lub programów rządowych, dotyczących funkcjonowania trzeciego sektora oraz działalności pożytku publicznego i wolontariatu Rada ma 30 dni. Jeśli w tym terminie nie wyrazi opinii, traci tę możliwość. Zgodnie z ustawą o pożytku, Rada Działalności Pożytku Publicznego powoływana jest przy Przewodniczącym Komitetu ds. Pożytku Publicznego. Obsługę administracyjno-biurową Rady zapewnia Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Niemniej każde ministerstwo, dla zapewnienia lepszej jakości współpracy i włączenia organizacji pozarządowych w realizację swoich zadań może tworzyć organy konsultacyjne i opiniodawcze składające się z przedstawicieli sektora.

Natomiast do zadań powiatowej i gminnej rady działalności pożytku publicznego należy w szczególności:

- opiniowanie projektów strategii powiatów i gmin,
- opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfer pożytku publicznego, w tym programów współpracy,
- wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji,
- udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów pomiędzy organizacjami a administracją publiczną,
- wyrażanie opinii w sprawie zlecenia zadań publicznych, w tym zlecenia ich organizacjom.

Zadania te mogą być rozszerzane, powinny one jednak utrzymywać się w sferze konsultacji i opiniowania – zgodnie z charakterem rady. Rady powiatowe i gminne określają sposób realizacji swoich zadań w drodze uchwały, po zasięgnięciu opinii organu wykonawczego odpowiedniej jednostki samorządu terytorialnego. Rady powiatowa i gminna mają 14 dni na zaopiniowanie projektu programu współpracy, projektu strategii rozwoju powiatu lub gminy oraz innych dokumentów związanych z trzecim sektorem i działalnością pożytku publicznego. Przykładowo można wskazać konsultacje z zakresu budżetu obywatelskiego, powoływania młodzieżowych rad, upowszechnianie kultury fizycznej, ochrona dziedzictwa przyrodniczego itp.

Fot. nr 2

1) Fot. Jarosław Rutkowski źródło portal: <https://rops.pomorskie.eu> (zdjęcie z XI Ogólnopolskie Forum Pełnomocników ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi)

2) Źródło Portal <https://www.malopolska.pl> Zdjęcie ze spotkania Małopolskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego